Investeren in de Winterswijkse samenleving

Kadernota 2022
Gemeente Winterswijk

Besluitvorming College B&W: 25 mei 2021
Besluitvorming Raad: 24 juni 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Politiek debat en keuzes 4

Financiële uitgangspunten 5

Inzetten van de algemene reserve 5

Uitgangspunten en zoekrichtingen voor (structurele) ruimte 6

Crisis- en herstelplan 2.0 8

Wat is het probleem precies? 8

Mogelijke oplossingen en maatregelen 8

Welke keuzes maken we 9

Financiële vertaling 11

Programma's 12

Programma 1 Sociaal Krachtig Winterswijk 12

Programma 2 Meedoen in Winterswijk 13

Programma 3 Werkend Winterswijk 15

Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk 16

Opgaven 18

Tot slot 19

Bijlage 1 Uitgangspunten Financieel meerjarenperspectief Kadernota 2022 20

Bijlage 2 Crisis-en herstelplan 2.0: sectoren, doelgroepen en problemen 22

Bijlage 3 Crisis-en herstelplan 2.0: oplossingen en mogelijke maatregelen 23

Bijlage 4 Crisis-en herstelplan 2.0: criteria 26

Bijlage 5 Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke Projecten 27

Voorwoord

Beste raadsleden,

We hebben deze kadernota bewust de titel ‘Investeren in de Winterswijkse samenleving’ meegegeven. Deze titel dekt naar ons idee namelijk precies het dubbele karakter van deze kadernota.

Uiteraard willen we blijven investeren in Winterswijk om daarmee de ambities uit ons coalitieakkoord waar te maken. Eigenlijk spreekt dat voor zich. Daarom doen wij voorstellen voor onder andere het cultuurkwartier, voor de huisvesting van de scholen, voor een adequate werkomgeving voor onze medewerkers. Dit zijn onderwerpen die ook een structurele (kapitaal)last in de begroting betekenen.

Tegelijkertijd zien we als belangrijkste uitkomst van het Crisis- en herstelplan 2.0 dat de samenleving weer ‘op gang moet komen’, dat de verbinding hersteld moet worden. Ook daar moeten we in investeren, daar zien we nadrukkelijk een rol voor ons als gemeente. Daarvoor zijn de voorstellen voor de ondersteuning van de Winterswijkse maatschappelijk infrastructuur, van onze verenigingen, de horeca, de winkeliers, het onderwijs, het bedrijfsleven, de maatschappelijke organisaties, et cetera. Wij voorzien dat al deze zaken incidenteel in 2022 zijn.

Om te investeren in de Winterswijkse samenleving zijn financiële middelen nodig. We starten deze kadernota met een goed financieel meerjarenperspectief, inclusief een goede reservepositie. Echter, alle wensen bij elkaar (ambities, herstel, wettelijk) zetten het financieel perspectief onder druk. Daarom stellen wij in deze kadernota voor om een deel van onze algemene reserve in te zetten. Daarnaast geeft het college ook zoekrichtingen aan om ruimte te vinden in de op te stellen begroting 2022.

Op basis van het Crisis- en herstelplan 2.0 en een aantal trends en ontwikkelingen in de vier programma’s van de begroting, doen wij een groot aantal voorstellen. We hebben deze voorstellen gegroepeerd naar (wettelijk) verplicht en/of vastgelegd enerzijds en wensen en ambities anderzijds, met op een aantal plekken ook nadrukkelijk de keuze voor ‘niet doen’. Deze voorstellen hebben wij ook getoetst aan het afwegingskader, zoals dat vorig jaar door de raad bij motie is aangenomen. Overigens hebben we gemerkt dat we, in het licht van de crisis, tegen een aantal afwegingsvragen anders aankijken dan in een normale situatie. Waar wij onze rol in een normale situatie misschien beperkt zien, vinden we dat we in deze crisissituatie toch op zijn minst een tijdelijke rol te spelen hebben.

Wij presenteren dus nadrukkelijk nog geen sluitend financieel perspectief; dat komt in november bij de begroting. Wel presenteren wij zoveel als mogelijk keuzes en, zeker bij het Crisis- en herstelplan, ook de nodige maatregelen waar het college niet voor kiest. Daarmee geven we zo veel mogelijk ruimte aan de raad om hierover discussie te voeren en om richting mee te geven voor de begroting.

Met vriendelijke groeten,

het college van burgemeester en wethouders van Winterswijk

Politiek debat en keuzes

In deze kadernota doet het college een groot aantal voorstellen en legt keuzes voor om daarmee kaders voor het opstellen van de begroting te krijgen. Het is uiteraard aan de raad zelf om vorm en inhoud te geven aan het politiek debat hierover en om richtingen, afwegingen en overwegingen mee te geven aan het college. Wij geven wel voor dit debat graag de volgende vragen mee, die achtereenvolgens in het vervolg van deze kadernota worden uitgewerkt.

1. Het college stelt voor om een deel van de algemene reserve in te zetten. Het overgrote deel voor een ingroeimodel voor de forse structurele lasten van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP), een kleiner deel voor het dekken van een aantal eenmalige uitgaven. Kunt u zich vinden in dit voorstel?
2. De begroting biedt op termijn voldoende ruimte om ook de nieuwe wettelijke taken uit te voeren. Om ook op de korte termijn deze ruimte te creëren en om daarnaast ruimte te maken voor nieuwe wensen, geeft het college een aantal zoekrichtingen aan. Kunt u zich vinden in de uitgangspunten en de richtingen voor dit zoekproces? Wilt u daar uitgangspunten en zoekrichtingen aan toevoegen dan wel schrappen?
3. Het Crisis- en herstelplan 2.0 maakt onderdeel uit van deze kadernota. Het college doet een voorstel op welke onderwerpen extra te investeren om de Winterswijkse samenleving ‘weer op gang te brengen’ en te versterken. Kunt u zich vinden in deze maatregelen? Wilt u daar maatregelen in schrappen dan wel aan toevoegen? U kunt hierbij gebruik maken van de complete lijst met mogelijke maatregelen in de bijlage bij deze kadernota.
4. Per programma en opgave geeft het college aan wat er aan wettelijke taken bijkomt en al door besluiten is vastgelegd. Daarnaast geeft het college aan welke voorstellen het wil honoreren als er extra ruimte gevonden wordt in het proces naar de begroting. Tot slot is een aantal wensen en ideeën vermeld waar het college niet voor kiest. Kunt u zich vinden in deze rangschikking? Welke wijzigingen wilt u hierin aanbrengen?

Wij gaan ervan uit met deze vragen, en de bijbehorende onderbouwingen in het vervolg van deze nota, een bijdrage te leveren aan een constructief debat.

Financiële uitgangspunten

Het financieel meerjarenperspectief (FMP) waarmee we de Kadernota 2022 starten ziet er als volgt uit:

	2022	2023	2024	2025
Incidenteel resultaat	- 342	- 339	- 550	29
Structureel resultaat	11	580	1.022	1.385
Begrotingsresultaat	- 331	241	472	1.414

-=nadeel, +=voordeel, bedragen x € 1.000

We kunnen niet anders dan constateren dat dit een goed perspectief is om de kadernota discussie mee te starten. In bijlage 1 van deze kadernota leest u de uitgangspunten en onderdelen die wij verwerkt hebben in het FMP, waaronder de eerder besloten onttrekking aan de algemene reserve van € 10 miljoen. De structurele resultaten liggen in dit perspectief fors hoger dan in de Begroting 2021. Dat komt door de uitkomsten van de herverdeling van het gemeentefonds. In het voorjaar 2020 ontvingen wij serieuze signalen dat de herverdeling nadelig zou uitpakken voor gemeenten als Winterswijk. Daarom hebben we in de Begroting 2021 rekening gehouden met een nadelig effect oplopend tot € 50 per inwoner per jaar. Berekeningen die het ministerie van Binnenlandse zaken inmiddels gepresenteerd heeft, laten echter een heel ander beeld zien. De besluitvorming over de herverdeling wordt overgelaten aan het volgende kabinet en invoering is niet voorzien vóór 1 januari 2023. Dit brengt ons, mede op advies van de toezichthouder, tot het standpunt om geen rekening te houden met de herverdeling en eerder geraamde nadelen terug te draaien.

Inzetten van de algemene reserve

Het college heeft een aantal ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Daarbovenop komen de voorstellen uit het Crisis- en herstelplan 2.0. Beide vragen om inzet en investeringen. Daarnaast zien we de oplopende kosten in het sociaal domein. Het abonnementstarief voor hulp aan huis, invoering van een nieuwe systematiek voor persoonsgebonden budgetten en stijgende kosten van jeugdzorg. Allemaal ontwikkelingen waarop onze invloed beperkt is. Met u zien we dit bij alle gemeenten terug. Daarmee is het bij uitstek een landelijk probleem. Dit is een probleem dat is veroorzaakt door het rijk en ook alleen op te lossen is door het rijk (met extra rijksgelden). Wij verwachten dat de lopende kabinetsformatie hierover duidelijkheid geeft.

De gemeente Winterswijk heeft een goede reservepositie. Onze algemene reserve van bijna € 49 miljoen (na vaststellen Jaarrekening 2020) ligt boven het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Wij zijn van mening dat het moment is aangebroken om deze reserve opnieuw aan te spreken. Omdat wij willen investeren in de samenleving: duurzame investeringen waar Winterswijk en de Winterswijkers van profiteren en die Winterswijk en de Winterswijkers uit de crisis helpen. Dit rechtvaardigt het inzetten van de algemene reserve die voor en door Winterswijkers is opgebouwd, vinden wij.

Concreet denken wij aan het onttrekken van circa € 14 miljoen uit de algemene reserve voor globaal drie onderdelen:

- investeringen voor de 1e fase van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Het voorstel is om uit de algemene reserve circa € 11 miljoen te gebruiken voor een ingroeimodel voor een aantal jaren. Het – nog vast te stellen – IHP kent forse investeringslasten die oplopen tot een structureel bedrag

van € 9 ton. Met een bijdrage uit de reserve komt de last niet in één keer in de begroting, maar groeien we geleidelijk naar het genoemde structurele bedrag;
- eenmalige uitgaven voor het Crisis- en herstelplan 2.0;
- eenmalige uitgaven voor het Cultuurkwartier, het afdekken van de kleiput en de uitvoering van de strategische personeelsplanning.

Effect op de financiële kengetallen
De gemeente is verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen in haar begroting en jaarrekening. Aan de hand van deze kengetallen kan het gemeentebestuur de financiële positie van de gemeente volgen en – indien nodig of gewenst – bijsturen.
Uiteraard heeft het inzetten van de algemene reserve invloed op deze kengetallen. Samen met een aantal eerder genomen besluiten en het dekken van het rekeningresultaat 2020, loopt de algemene reserve terug naar € 30 miljoen. Dit is nog steeds meer dan vergelijkbare gemeenten en wij vinden dat niveau acceptabel mede in relatie met de omvang van onze berekende risico's. Verdere onttrekkingen vinden wij nu niet meer verantwoord vanwege het structurele effect op de begroting. De schuldenpositie van de gemeente neemt wel toe. Het geld van de algemene reserve ligt immers niet 'op de plank', maar moet geleend worden. Het totaal aan schulden loopt op naar ongeveer € 99 miljoen aan het einde van het meerjarenperspectief van deze kadernota. Dat is iets meer dan het totaal aan baten op jaarbasis, maar ruim binnen de signaalwaarden van de provincie.

Uitgangspunten en zoekrichtingen voor (structurele) ruimte

Het college streeft nog steeds naar een sluitende begroting, zowel incidenteel als structureel. Zo is het ook in ons coalitieakkoord vastgelegd. Na vertaling van alle plannen en ambities sluit onze begroting niet en dat vinden wij niet wenselijk. Daarom spannen we ons in om keuzes te maken en ruimte te vinden om wel tot een sluitend perspectief te komen.

In de uitvoering van de wettelijke taken wil het college onderzoeken of er keuzes mogelijk zijn in het niveau en/of de manier van dienstverlening. Zo merken wij dat ook onze inwoners een enorme gewenningsslag hebben gemaakt in het afnemen van digitale diensten en veel beter gewend zijn aan het werken op afspraak. Tegelijkertijd bieden wij ook steeds meer diensten digitaal aan. Wij willen dan ook onderzoeken of onze openings- en balietijden verder aan te passen zijn aan deze situatie.
Ook het niveau van dienstverlening in het ruimtelijk domein willen wij ter discussie stellen. Uiteraard zijn wij inwoners en bedrijven behulpzaam in het zoeken naar mogelijkheden. Tegelijkertijd constateren wij dat we daar regelmatig heel ver in gaan en voor een deel het werk van de inwoner of bedrijf overnemen, wat niet altijd tot het gewenste resultaat leidt. Een herbezinning op de diverse rollen vinden wij wenselijk. Een ander voorbeeld in dit kader is het kwaliteitsniveau van onze openbare ruimte. Op dit moment kwalitatief veelal op het hoogste niveau, maar wat betekent een niveau lager, zowel voor het beeld als voor de kosten?

Het college kiest ervoor de bestaande voorzieningen te behouden. Zwembad Jaspers, BoogieWoogie, de Storm, bibliotheek, musea, et cetera. Deze onderdelen zijn belangrijk voor de Winterswijkers, voor de levendigheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente. Zij leveren daarnaast een belangrijke bijdrage aan de 'verbinding' in de samenleving. Wij zetten in op het blijvend aantrekkelijk en toekomstbestendig maken van deze voorzieningen.

Wij hebben onderzoek gedaan om (nog) beter inzicht te krijgen in de financiële stromen gerelateerd aan sport en bewegen, vooral de stromen naar de sportverenigingen. De uitkomsten geven aanleiding een vervolgonderzoek te doen om het stelsel te vereenvoudigen, meer objectief te maken en beter te laten aansluiten op de doelen van de sportnota. Onder verwijzing naar het Crisis- en herstelplan 2.0 stellen wij overigens nu geen wijzigingen of bezuinigingen voor.

Onze mogelijkheden in het sociaal domein zijn (wettelijk) beperkt. Mogelijke besparingen zijn al in de lopende begroting ingeboekt (inkoop en aanpassing normenkader). We blijven inzetten op preventie, waarbij het Preventieakkoord leidend is. We zijn zeer terughoudend met nieuwe preventieactiviteiten. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden voor (veelbelovende) trajecten. Deze kunnen uit het Innovatiefonds bekostigd worden onder de voorwaarde dat ook andere partijen meebetalen.

Natuurlijk kijken we ook naar onze organisatie. Zijn onze processen efficiënt, doen we de goede dingen? Ook hier laten we het afwegingskader meespelen: is het wel onze rol, kan iemand anders het beter, et cetera. Wij zijn en blijven voorstander van participatie, maar zien tegelijkertijd dat participatietrajecten veel tijd en energie kosten en niet altijd tot breder draagvlak of een beter besluit leiden. Wij willen onderzoeken hoe wij scherpere keuzes hierin kunnen maken: bij welke onderwerpen kiezen we welke trede van de participatieladder. Daarnaast willen wij de discussie voeren welke rol wij de inwoners in de voorbereiding willen geven en welke rol de raad in vertegenwoordiging van diezelfde inwoners heeft.
De ambities van de opgaven armoedevrij, duurzaamheid, inclusie en centrum houden we overeind. Wel zoeken we naar mogelijkheden om onze werkwijze verder te ontwikkelen en effectiever te maken. Daarbij denken we niet meteen aan extra inzet van mensen maar veel meer aan het efficiënter inzetten van onze huidige capaciteit.

Aan de inkomstenkant vinden we ozb-verhoging bespreekbaar. We vinden dit uitlegbaar omdat onze inwoners er immers ook de investeringen in de Winterswijkse samenleving voor terugkrijgen. Maar het moge duidelijk zijn dat we deze stap alleen zetten als het echt nodig is. Hoewel de hondenbelasting jaren geleden is afgeschaft, kijken we toch nog eens naar de voor- en nadelen hiervan. Ook willen wij, mede door de areaaluitbreiding in de toeristische sector van de afgelopen jaren, tot een herijking van de bestaande afspraken over de toeristenbelasting komen. Een tariefsverhoging sluiten we daarbij op voorhand niet uit omdat we daar een relatie zien met de investeringen die we doen voor gasten in onze gemeente.

Crisis- en herstelplan 2.0

Bij de besluitvorming over de Begroting 2021 heeft het college aangekondigd met een Crisis- en herstelplan 2.0 te komen. In eerste instantie leek de Covid-19 crisis een korte, tijdelijke dip te zijn, waarbij het Crisis- en herstelplan 1.0 als een soort eerste hulp diende. In de loop van de tweede helft van 2020 bleek de crisis ingrijpender te zijn en meer structurele effecten te hebben. Om deze effecten het hoofd te bieden is een herstel- en revalidatieplan nodig: het Crisis- en herstelplan 2.0. Dit Crisis- en Herstelplan 2.0 kent een aanpak in drie stappen:

1. Wat is het probleem precies?
2. Wat zijn mogelijke maatregelen;
3. Welke keuzes maken we?

Wat is het probleem precies?

De aard van de Covid-19 problematiek qua tijdsduur laat zich nog steeds lastig duiden. We hebben een derde golf na de tweede, er is onzekerheid rondom de beschikbaarheid van bepaalde typen vaccins en we zien de opkomst van virusvarianten die zich wat anders gedragen. Het is te verwachten dat de samenleving weer voor een groot deel ‘open’ kan na de zomer van 2021, maar de crisis heeft ons ook geleerd dat er steeds weer nieuwe wendingen kunnen zijn.

We hebben I&O-Research onderzoek laten doen naar belangrijke indicatoren die aangeven wat de gevolgen van Covid-19 voor Winterswijk zijn[1]. Dit beeld hebben we aangevuld met enkele andere bronnen zoals Retail Insights, de Rabobank en met een veelheid van gesprekken in de samenleving. Tot slot is dit alles gecompleteerd met waarnemingen van raads- en commissieleden.

Opvallend is dat de cijfers nog nauwelijks een effect van de crisis laten zien. Deels omdat veel effecten nog opgevangen worden door omvangrijke steunpakketten van het rijk en door lokale maatregelen in het kader van Crisis- en herstelplan 1.0. Tegelijkertijd wijzen prognoses ook in de richting van nog optredende effecten in de komende jaren. Dat is absoluut een punt van aandacht voor het college: het einde van pandemie is niet per sé het einde van de crisis. Daarnaast is het vooral het maatschappelijke effect dat er uitspringt: leerachterstanden, sociale isolatie, schuldenproblematiek. Kortom: het gemis aan en het ontbreken van ‘verbinding’.

De cijfers, prognoses, gesprekken en waarnemingen geven een beeld van de getroffen sectoren, de getroffen doelgroepen en de soorten problemen. Voor een overzicht verwijzen wij naar bijlage 2.

Mogelijke oplossingen en maatregelen

Voor oplossingen is een beroep gedaan op een door I&O-Research aangeleverd overzicht van vele maatregelen die andere gemeenten treffen. Daarnaast hebben raads- en commissieleden hun ideeën gegeven voor mogelijke maatregelen en oplossingen. Tot slot is ook de inbreng van andere bronnen zoals de samenleving, ambtenaren en het college meegenomen. Deze oplossingen en mogelijke maatregelen zijn op hoofdlijnen in bijlage 3 weergegeven en geordend.

[1] Corona Impact Monitor Winterswijk_1e meting

Welke keuzes maken we?

Criteria

Als we naar de problemen kijken en de problemen vergelijken met de lijst oplossingen en maatregelen, dan valt op dat er voor elk probleem en elke doelgroep wel één of meerdere oplossingen genoemd worden. Bij deze vergelijking valt overigens ook op dat er enkele oplossingen genoemd worden die niet direct een relatie hebben met de (samengevatte) problemen. Dit leidt tot de vraag hoe we onze oplossingen toetsen om tot een afgewogen pakket te komen. Aansluitend op het algemene afwegingskader, hanteren we daarvoor de volgende criteria, die in bijlage 4 verder zijn uitgewerkt:

- doeltreffendheid: welke doelen bereiken we met de maatregel? Economisch, sociaal, maatschappelijk, duurzaamheid?
- doelmatigheid: bereiken we de doelen op een efficiënte en goedkope manier? Kunnen we samenwerken met anderen?
- doelovereenstemming: Is er een relatie met bestaande ambities?
- toetsen aan randvoorwaarden: is het eenmalig of structureel, is het uitvoerbaar?

Het college kiest voor zowel economisch als maatschappelijk investeren. Investeren in de samenleving. Economisch gezien wil het college ondernemers helpen om weer geld te verdienen en om zelf weer ‘vet op de botten te krijgen’. Als de economie op gang komt, komen de banen vanzelf. Maatschappelijk gezien is het trefwoord verbindingen, de samenleving moet weer ‘op gang komen’. De coronapandemie is bij uitstek een pandemie die de verbindingen moeilijker gemaakt heeft en in veel gevallen heeft verbroken.

Maatregelen

We geven de maatregelen gegroepeerd weer. Om doublures te voorkomen, hebben we de zaken die tot het reguliere werk behoren weggelaten; deze komen terug in de vier programma’s.

<u>Bedrijvigheid</u>

In principe zetten we in 2022 de verlichtingen door van de lokale lasten voor ondernemers (zoals uit het Taskforceplan 1.0). Hierbij gaat het om onder andere marktgelden, precariobelasting en reclamebelasting. In principe, omdat we in de tweede helft van het jaar willen beoordelen of het nodig is. We stellen voor om hier bij de begrotingsbehandeling een definitief besluit over te nemen.

Er is een aantal maatregelen aangedragen om de levendigheid in het centrum terug te krijgen. Hiervoor zijn de middelen al beschikbaar. 100% Winterswijk heeft budget om Winterswijk goed op de kaart te zetten. Ook zijn er middelen voor reclamecampagnes om de Duitse klanten weer naar Winterswijk te krijgen.

Ook in 2022 komt er weer een bonus op de 100% Winterswijk cadeaubon. We doen dit vanuit de gedachte dat het met een bonnenactie met bijbehorende campagne het nuttig is om het centrum weer een impuls te geven. Overigens is de bonnenactie in 2021 nog niet helemaal afgelopen.

Maak van non-profitdaken zonnedaken: dit is een mooi voorstel dat past bij onze reguliere activiteiten op het gebied van duurzaamheid. (De non-profitlening is hiervoor beschikbaar). Waar mogelijk kunnen we dit versnellen. In de kadernota wordt op een aantal andere punten ook aandacht besteedt aan de budgetten voor duurzaamheid, waaronder ook klimaatadaptatie.

Hoewel het niet helemaal Covid-19 gerelateerd is, zien wij ook de gesignaleerde problemen in de landbouw. Wij willen een eenmalig bedrag (€ 50.000) beschikbaar stellen voor het stimuleren van maatregelen die zowel aan de landbouw als de natuur ten goede komen. Deze maatregel sluit aan bij onze ambities voor een vitaal platteland en het waardevol cultuurlandschap.

Innoveren

Het college wordt enthousiast van de gedachte: 'Meer durf bij huisvesting (Beatrixpark, leegstaande kantoorpanden ombouwen, wooncontainers, et cetera)'. Het college staat achter het idee om met durf en enthousiasme bepaalde ontwikkelingen in onze gemeente te faciliteren die tot levendigheid en economische vitaliteit leiden. Daarbij leggen we de verbinding met: 'Behoud van jeugd door nieuwe concepten wonen, werken en vrije tijd'.

Opgroeien en leren

De ideeën over Huiswerkbegeleiding en Zomerschool spelen al in 2021; initiatieven hiervoor ondersteunen wij uit het Crisis- en herstelplan 1.0.

Hetzelfde geldt voor de idee om studenten die geen bijbaan hebben, werk te laten verrichten bij de Gemeente Winterswijk. Bijvoorbeeld studenten die een opleiding gedaan hebben waarvoor ze nog te weinig stage-uren gemaakt hebben. Zo kan iemand van de opleiding (evenementen)beveiliger als steward in het centrum worden ingezet.

Het onderwerp kansenongelijkheid past binnen het thema 'generatiearmoede' van de opgave armoede.

Werk en inkomen

Er zijn groepen volwassenen die willen omscholen voor de toekomstige banen; het lijkt dat mensen door de Covid-19 crisis meer over hun baan nadenken. Ook zien we dat de kennis en vaardigheden van onze beroepsbevolking niet goed genoeg aansluiten bij de vraag. Denk hierbij aan de (toekomstige) tekorten op het gebied van ICT en techniek. Samen met het werkgeversservicepunt en andere organisaties die kennis hebben van instrumenten om dit probleem op te lossen, kijken we naar wat er mogelijk is.

Om de werkgelegenheid in Winterswijk te stimuleren, voelt het college (voor de gemeentelijke organisatie) voor een inkoopbeleid met het motto: 'bij gelijke geschiktheid heeft lokaal de voorkeur'. Uiteraard moeten we daarbij binnen de wettelijke mogelijkheden blijven. Ook blijven we regionaal denken. Winterswijkse bedrijven willen immers ook graag bij gemeenten in de regio aan de slag.

Welbevinden

We willen meer inzicht krijgen in de aard van de genoemde psychische klachten. Dit vinden we belangrijk. Meer inzicht is nodig om te beoordelen waar het knelt en om te beoordelen of we hier als gemeente een rol in hebben.

Cultuur is belangrijk voor het welbevinden van mensen, maar is tevens bepalend voor de aantrekkelijkheid van onze gemeente en het centrum. Cultuur werkt ontspannend, leidt tot ontwikkeling en is verbindend. Het Cultuurkwartier kan hier een sterk aanjagende rol in vervullen. Daarnaast leidt het Cultuurkwartier tot economische dynamiek en tot levendigheid in het centrum. Daarmee is het Cultuurkwartier niet volledig gerechtvaardigd vanuit het Crisis- en herstelplan 2.0, maar er kan wel een positieve werking van uitgaan.

Maatschappelijke dynamiek

We zien veel ideeën zitten ook veel zaken die met sportverenigingen te maken hebben. Het college schrapt daarom ook in 2022 de crisisbijdrage sport van € 75.000. De betrokken sportverenigingen kunnen daarmee zelf beoordelen hoe ze deze lastenverlichting inzetten.

Het belang van sport en bewegen wordt onderschreven door (extra) in te zetten op de buurtsportcoaches en de ondersteuning van hen.

Het college verwacht dat er na de crisis diverse evenementen komen die de verbindingen tussen mensen weer tot stand brengen. Het college faciliteert dit. Daarnaast ondersteunt de gemeente de sportverenigingen bij het promoten van de start van hun activiteiten zodat er snel weer nieuwe leden komen. Het initiatief van de sportverenigingen ‘Ga weer sporten bij je eigen vereniging! Het mag en kan weer!’ wordt van harte ondersteund.

Financiële vertaling

Uit het Crisis- en herstelplan 2.0 komen geen grote investeringen die tot structurele kapitaallasten leiden. Het gaat om incidentele bedragen voor de voortgezette lastenverlichting en ondersteuning. Voor het overige is het onderdeel van het reguliere werk, waarbij er natuurlijk wel (tijdelijk) accenten verlegd moeten worden. In totaal gaat het om een eenmalig bedrag van € 450.000 voor 2022.

Programma's

Programma 1 Sociaal Krachtig Winterswijk

Goede kwaliteit van zorg staat voor ons voorop. Daarbij moeten we niet alleen onze wettelijke taken uitvoeren, maar ook letten op de betaalbaarheid. We zetten in op behoud van voorzieningen door voldoende zorg in te kopen en door samenwerking in de keten of het netwerk te faciliteren. Belangrijkste knoppen om aan te draaien zijn de zorginkoop (tarieven), de inzet van voorliggende voorzieningen, de instroom (indicatiestelling) en de doorstroom (regie en de uitstroom).

Verplicht

Zowel bij maatschappelijke ondersteuning als bij jeugd blijven we inzetten op de regionale inkoop. Voor de WMO kunnen we een structurele besparing inboeken (bedrag € 200.000). Voor jeugdzorg moeten we structureel extra lasten opnemen (bedrag € 700.000)

In onze dienstverlening investeren we in de digitalisering van werkprocessen en het functioneel beheer van het it-systeem in het sociaal domein (structureel bedrag € 50.000).

De wettelijke verplichtingen die personele inzet vereisen zijn de Indicatiestelling en ambulantisering beschermd wonen, volksgezondheid en de invoering van PGB 2.0. De laatste vereist ook aanvullend budget omdat de verwachting is dat de PGB cliënten overstappen naar Zorg In Natura (ZIN) en de tarieven daarvoor hoger zijn. De constructie met Alfasens waar op dit moment nog mee gewerkt kan worden, is niet meer mogelijk in de nieuwe PGB wetgeving (structureel bedrag € 150.000).

Keuze

In het kader van preventie is de huidige personele inzet voor buurtsportcoaches incidenteel in de begroting opgenomen. We willen dit graag continueren. Deze middelen worden ingezet om de buurtsport te handhaven door buurtsportcoaches en een beweegmakelaar (incidenteel bedrag € 220.000).

Sterke regievoering op de indicatiestelling vereist structurele inzet van jongerenwerk en jeugdconsulent. We richten ons vooral op samenwerking met verwijzers die een aanzienlijk deel van de instroom bepalen.

Daarnaast verbeteren we de kwaliteit van de eigen dienstverlening. Dit in samenhang met andere ontwikkelingen waaronder de brede intake en de ondersteuning vrijwilligerswerk (incidenteel bedrag € 21.000).

Ook in het sociaal domein zien wij de behoefte aan juridische expertise bij complexe vraagstukken. Om de ondersteuning te versterken willen wij een kennissysteem aanschaffen (structureel bedrag € 50.000).

Niet doen

De inzet om de samenwerking en het beleid met ketenpartners te handhaven en te innoveren doen wij met de bestaande capaciteit. Wij gebruiken de bestuurlijke en ambtelijke capaciteit om samen met de ketenpartners de instroom te reguleren.

Programma 2 Meedoen in Winterswijk

Cultuur

Verplicht

-

Keuze

Winterswijk is één van de 14 gemeenten die geen gratis lidmaatschap aanbiedt voor de jeugd. Lezen en een bibliotheek kunnen de ontwikkeling van jongeren positief beïnvloeden. Daarom willen we ons aansluiten bij de lijn juist wel een abonnement te faciliteren (structureel bedrag € 12.000).

In 2021 presenteren wij een museumvisie. Om deze visie ook daadwerkelijk te realiseren en een passend en eigentijds aanbod naar Winterswijkse maat te creëren, is incidenteel budget nodig (bedrag € 25.000). Structureel moet sprake zijn van een aanbod met een sluitende en realistische exploitatie zonder dat daar een hogere bijdrage van de gemeente bij moet.

Niet doen

Voor een kerkenvisie, een strategische kijk op de toekomst van kerkgebouwen, is subsidie ontvangen en zijn diverse werkzaamheden in afronding. Het college kiest ervoor op dit gebied geen verdere activiteiten te ontwikkelen.

Sport

Verplicht

-

Keuze

-

Niet doen

Wij willen een betere verbinding tussen de inhoud van ons sportbeleid en de fysieke uitvoering. We realiseren ons dat daarvoor personele inzet nodig is, maar dat lossen we op binnen de bestaande capaciteit (incidenteel bedrag € 42.000 voor medewerker sport in 2022 en 2023).

Inkomen en participatie

Verplicht

In 2022 realiseren wij Samen aan het Stuur: het samengaan van SDOA en Werkbaan Oost in een 2e-lijns uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen. Dat betekent invoering van een doorgaande lijn van arbeidsmatige dagbesteding naar regulier werk en het ontwikkelen van een samenhangend aanbod. Onderdelen hiervan zijn onder andere een brede intake en het organiseren van een leerwerkbedrijf. Samen aan het stuur is een budgettair neutrale operatie.

Door verloop in het aantal medewerkers van het SW-bedrijf kunnen we een structureel voordeel inboeken (bedrag € 318.000 oplopend naar € 589.000).

De Wet Inburgering vraagt personele inzet voor het individueel of groepsgewijs begeleiden van de doelgroep. Inzet van deze wettelijke taak is op financiële zelfredzaamheid van nieuwkomers. De landelijke

financiering is hiervoor onvoldoende. Voor een deel worden de kosten hierdoor gedekt, maar voor beleid, uitvoering en monitoring is capaciteit nodig (€ 40.000 in 2022 en structureel € 76.000 vanaf 2022).

Bij de begrotingsbehandeling 2021 is de ziektekostenverzekering voor minima een stevig discussiepunt geweest. Mede op wens van de raad hebben wij dit nader onderzocht en komen tot de conclusie dat de voorgestelde wijziging van systematiek (en de bijbehorende bezuiniging) niet haalbaar is. Wij corrigeren dit in de begroting vanaf 2022 (structureel bedrag € 101.000).

Keuze
Wij willen de activiteiten aangaande schuldhulpverlening onverminderd voortzetten, conform het eerdere besluit van de raad. In dat besluit is de financiering tot en met 2021 geregeld, voor 2022 en later nemen wij nu bedragen op (bedrag € 143.500).

<u>Educatie</u>
Verplicht
Met de onderwijsorganisaties is in 2020/2021 een Integraal Huisvestingsplan opgesteld. Het plan heeft een langdurige looptijd van 16 jaar. Er wordt voorzien in nieuwbouw van een aantal basisscholen, maar ook in het verbeteren van de kwaliteit van de gebouwen: duurzaam energieverbruik, frisse scholen en onderwijskundig functionaliteit in Integrale Kind Centra. Wij verwijzen hiervoor naar hetgeen in de paragraaf over de financiële uitgangspunten is opgenomen.

Keuze
De regionale leerplicht wordt anders georganiseerd. Om de kwaliteit te verhogen en krachten te bundelen is een structureel budget nodig (€ 24.500).

<u>Economie</u>
Verplicht
-

Keuze
Wij willen budget reserveren voor ‘Wirtschafsförderung’: het opzetten van initiatieven om de economische ontwikkeling te stimuleren. Voor het overige verwijzen wij naar Crisis- en herstelplan 2.0.

Niet doen
In 2021 is een onderzoek afgerond naar de toekomstbestendigheid voor niet bedrijfsmatige recreatieparken. In de afwegingen en prioriteitenstelling stellen we voor om geen middelen voor een uitvoeringagenda beschikbaar te stellen.

Programma 3 Werkend Winterswijk

Verplicht

Hoewel de besluitvorming nog moet plaatsvinden, gaan wij ervan uit dat de Omgevingswet op 1 januari aanstaande in werking treedt. Deze wet vraagt om een stevige aanpak waarin met name de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling veel zal moeten doen om expertise en onderhoud daarvan te realiseren zodat ook daadwerkelijk tot uitvoering kan worden overgegaan. Met name voor het functioneel beheer van ICT-systemen is extra personele capaciteit nodig (structureel bedrag € 76.000).

Bij de besluitvorming over de afsluiting van de spoorwegovergang Greversweg heeft het college aangegeven om de kosten van de bijbehorende fiets- en voetgangerstunnel (€ 300.000) te dekken binnen programma 3. Bij nader inzien lukt dat niet volledig, daarom wordt alsnog een investeringsbedrag geraamd (bedrag € 220.000 met een jaarlast van € 14.000).

Keuze

De realisatie van het Cultuurkwartier blijft een ambitie van dit college: een levendige mix van cultuur horeca, retail en wonen in een parkachtige omgeving, passend bij het centrum. In 2021 wordt het plan van aanpak gemaakt met inbreng van vele betrokkenen, waaronder omwonenden, centrumondernemers en initiatiefnemers (bouw en huisvesting) en natuurlijk uw raad. Voor de realisatie is een investering door de gemeente noodzakelijk. Het tekort dat wij verwachten op de grondexploitatie willen we ten laste van de algemene reserve brengen. Een eerste inschatting van de jaarlijkse kapitaallasten behorend bij deze investering komt uit op € 210.000 per jaar.

In bijlage 5 is de Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke projecten (MIR) opgenomen. Daarin noemen we een alternatief voor het doortrekken van de Dingstraat met een tunnel onder het spoor. Dit alternatief is een combinatie van verschillende maatregelen. Een voorstel hiervoor wordt binnenkort aan de raad voorgelegd. Op basis van een globale raming gaan we uit van een totale investering van € 4 miljoen voor deze maatregelen.

We willen de huidige kwaliteiten van klimaat en biodiversiteit behouden en waar mogelijk versterken. Zo veel als mogelijk nemen we dit in de lopende en nieuwe plannen mee. De grootste winst op gebied van klimaatadaptatie, hittestress en biodiversiteit is te halen in het bebouwde gebied. Door samen met inwoners aan de slag te gaan, realiseren we een veel grotere impact. Voor deze aanpak willen wij een werkbudget opnemen (bedrag € 200.000).

Een aantal reguliere of bestaande activiteiten taken vereist extra of gewijzigde personele inspanningen bijvoorbeeld voor het beter faciliteren van parkeren en elektrisch laden.

Niet doen

De gemeente heeft diverse ruimtelijke opgaven in de kern en in het buitengebied. Van tijd tot tijd doet zich een gelegenheid voor om gronden aan te kopen, voor eigen gebruik door de gemeente (op korte of langere termijn) of als ruilobject. Omdat er regelmatig snel gehandeld moet worden, wil het college daarvoor een fonds inrichten. Het college heeft overwogen om dit fonds eenmalig te vullen (met € 500.000) en daarnaast de opbrengst van verkopen van gemeentelijk vastgoed in dit fonds te storten. Gelet op de financiële positie kiest het college wel voor het fonds en storting van opbrengsten van verkopen, maar niet voor de eenmalige storting.

De raad heeft in een motie verzocht om een andere aanpak van het project illegaal grondgebruik. Op dit moment evalueren we het traject, inclusief de mogelijke aanpassingen. Vooralsnog nemen we hiervoor geen bedrag op.

Programma 4 Bestuurlijk Winterswijk

Bestuur en dienstverlening

Verplicht

De huidige gemeentelijke website is gedateerd. Met de komst van een nieuw content Management Systeem (CMS) is het noodzakelijk om de huidige gemeentelijke website te professionaliseren en voor eenieder toegankelijk te maken. Voor zowel 2021 als 2022 is hiervoor een eenmalig bedrag van € 125.000 nodig.

Hoewel er de afgelopen jaren al flink is geïnvesteerd in informatiebeveiliging en informatiemanagement zien we dat we in de ondersteuning nog extra moeten investeren. De hack bij de gemeente Hof van Twente heeft laten zien dat we de informatiebeveiliging op orde moeten houden. Met de implementatie van verschillende softwarepakketten is het noodzakelijk om voor een periode van 2 jaar extra capaciteit bij te zetten. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 216.000

Op dit moment is voor de garantiebanen (landelijke banenafspraak) een budget opgenomen van € 120.000. Het is een wettelijke verplichting om garantiebanen te creëren. Om hieraan te voldoen is er extra budget nodig van zo'n € 35.000

Keuze

Landelijk zien we afname van het vertrouwen in de overheid. Om de betrokkenheid van de inwoners bij de samenleving te stimuleren wordt voorgesteld om extra activiteiten te ontwikkelen en te faciliteren vóór, tijdens en na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022

Grafrust voor onbepaalde tijd is een wens uit de samenleving. Voor het maken van een voorstel hiervoor hebben wij een eenmalig budget nodig (bedrag € 30.000). Wij stellen voor hiervoor de bestemmingsreserve onderhoud graven in te zetten.

Eerder al heeft de raad ingestemd met een voorstel voor de herinrichting van het gemeentekantoor. Echter, Covid-19 heeft ons ook laten zien hoe we ons werk efficiënter en meer dienstverlenend kunnen organiseren. Een aantal werkzaamheden (productie/overleggen) kan prima vanuit huis gebeuren. Andere werkzaamheden (afstemming/sociaal contact) passen beter in een daartoe ingericht eigentijds kantoor. Dit nieuwe werkconcept sluit goed aan bij de nieuwe dienstverleningsvisie en past bij goed werkgeverschap.
Het thuis en op locatie werken is in 2020 en 2021 versneld uitgevoerd. Het tweede deel, het kantoorconcept, vraagt onder andere bouwkundige aanpassingen en professionalisering van onze digitale en audiovisuele middelen. Tevens biedt het meer thuis en op locatie werken ruimte om ook de frontoffice van de Post in het eigen gemeentekantoor onder te brengen. Hiermee wordt het gemeentekantoor een kantoor voor alle inwoners. Voor de realisatie is een aanvullend investeringsbedrag nodig (€ 1,5 miljoen) met jaarlijkse kapitaallasten in 2022 van € 108.000, oplopend naar € 320.000 in 2025.

Keuze
Het maken van plannen en het nemen van besluiten vindt steeds meer plaats op basis van data. Dat pakken we op regionale schaal op. Vooralsnog is hiervoor een incidenteel bedrag mee gemoeid van € 152.000.

We zien de afgelopen jaren dat de druk op veilig thuis kunnen wonen toeneemt, mede door Covid-19. De toename van het aantal huisverboden in combinatie met zorg vraagt extra juridische capaciteit. Het voorstel is om incidenteel de juridische capaciteit uit te breiden (€ 113.000).

De capaciteit van team HR is afgestemd op de reguliere HR-taken, namelijk (strategische) advisering en ondersteuning. De laatste jaren zien we binnen de organisatie steeds meer projecten waar de betrokkenheid van team HR noodzakelijk is (structureel € 60.000).

Wij willen meedoen met een trainee programma met andere Achterhoekse gemeenten. Dit betekent dat we in 2 jaar tijd om de 8 maanden een trainee krijgen die een opdracht gaat uitvoeren. Hiermee stimuleren we het werken bij een gemeente en geven we jonge potentials kansen (structureel € 65.000).

We zien de vraag naar communicatie de laatste jaren toenemen, niet alleen in het aantal aanvragen maar ook in complexiteit en in communicatiemiddelen. Wij willen extra investeren in ondersteuning van complexe en arbeidsintensieve communicatie-onderwerpen, uitbreiding en gebruik van moderne communicatiemiddelen voor Social Media inclusief DTP opmaak en Newsroom (structureel € 41.000).

<u>Openbare orde en veiligheid</u>
Verplicht
Ook in de regio Achterhoek zien we ondermijnende activiteiten als drugslabs en dubieuze vastgoedtransacties. Om de regio leefbaar en veilig te houden is het van belang om ondermijnende activiteiten zo snel mogelijk op te sporen en te beëindigen. De Regio Achterhoek is een passende schaal; gezamenlijk stellen wij een regiocoördinator ondermijning aan (structureel bedrag € 20.000).

Keuze
De aanpak van zorgfraude gebeurt nu voornamelijk op signaalwerking. Dat heeft geleid tot enkele casussen die strafrechtelijk zijn opgepakt. Regionaal bestaat de wens om meer proactief aandacht te schenken aan geleverde zorg om zorgfraude in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen (eenmalig bedrag € 20.000).

<u>Financiën</u>
Verplicht
-

Keuze
-

Niet doen
In de begroting 2021-2024 is rekening gehouden met een korting van het gemeentefonds. Zie hiervoor de paragraaf over de financiële uitgangspunten. Als we helemaal op ‘safe’ zouden spelen, nemen we uit

voorzorg toch een korting op. Het college kiest er echter voor om het advies van de provinciale toezichthouder te volgen en geen rekening te houden met herverdelingseffecten.

Opgaven

Winterswijk Drempelvrij (inclusie)
Verplicht
-

Keuze
Wij willen eenmalig extra middelen opnemen voor 2022 (€ 38.000) en voor 2023 (€ 90.000) voor de reeds bestaande uitvoeringsagenda.

Armoedevrij Winterswijk
Verplicht
-

Keuze
Wij zijn voornemens verder te gaan met de uitvoering van de uitvoeringsagenda Armoedevrij Winterswijk. De aanpak van schulden is opgenomen in programma 2.

Centrum
Verplicht
-
Keuze
De opgave Centrum is nauw verbonden met het nieuwe Crisis- en herstelplan 2.0. Geen aanvullende nieuwe activiteiten.

Duurzaamheid
Verplicht
-

Keuze
Uitgangspunt is om minimaal te voldoen aan de eisen van de Klimaatwet, maar de vastgestelde uitvoeringsagenda kent verdergaande aandachtspunten: energietransitie, warmtetransitie en klimaatadaptie. Hiervoor is continuering van de personele capaciteit nodig (eenmalig € 80.000 in 2022, € 118.000 structureel vanaf 2022).

Tot slot

Met deze kadernota geeft het college richting aan de Begroting 2022. Bewust eindigt deze kadernota niet met een financieel overzicht. Liever dan een discussie over de financiën wil het college de raad met deze kadernota uitnodigen om het debat vooral over de inhoud te voeren.

Het college heeft goed geluisterd naar de feedback die bij de vorige kadernota is geuit. Het college heeft meer uitgebreid willen aangeven waar ontwikkelingen en wettelijke verplichtingen zijn, maar vooral ook waar nog keuzes zijn, waar het college wel maar ook waar het niet voor kiest. Het college nodigt de raad van harte uit om hierover het debat te voeren.

Bijlage 1 Uitgangspunten Financieel meerjarenperspectief Kadernota 2022

1. Basis voor het financieel meerjarenperspectief (FMP) in de Kadernota 2022 is de Begroting 2021 zoals vastgesteld in november 2020.
2. De volgende ontwikkelingen zijn vervolgens verwerkt in het FMP:
    a. 3e prognose 2020;
    b. September- en decembercirculaire 2020;
    c. Door het college genomen besluiten tussen november 2020 en mei 2021 met financiële gevolgen voor 2021 en volgende jaren. Het gaat om:
        i. Verlaging van baten ten gevolge van het stoppen met toepassen in de kleiput;
        ii. Hogere kapitaallasten wegens verhoging krediet tennispark WTC.

    Met de Bestuursrapportage 2021 leggen we deze ter besluitvorming aan de raad voor. Voor een zo volledig mogelijke weergave van ons FMP hebben we deze financiële effecten echter al wel verwerkt.
    d. Voorstellen naar aanleiding van het Voortgangsbericht 2021:
        i. Voor 2021 een krediet van € 215.000 beschikbaar te stellen voor het fietspad Waliënseweg;
        ii. Voor 2021 en 2022 incidenteel budget van € 125.000 beschikbaar te stellen voor de vervanging van het CMS en de website;
        iii. Voor 2021 eenmalig € 112.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoeringsagenda opgave centrum.

    Met de Kadernota 2022 stellen we voor aan de raad om de genoemde budgetten en krediet beschikbaar te stellen. Vooruitlopend daarop hebben we de financiële effecten hiervan wel al verwerkt in nu voorliggend FMP.
    e. Geactualiseerde kapitaallasten 2021 en verder naar aanleiding van doorgeschoven activiteiten van 2020 naar 2021.
3. Wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds en daaraan gerelateerde onderwerpen:
    a. De plannen voor herverdeling van het gemeentefonds zijn budgettair neutraal verwerkt. In de Begroting 2021 hielden we rekening met een nadelig effect van € 359.000 in 2022 oplopend naar € 1.436.000 in 2025. Concept-berekeningen laten echter een klein voordeel voor gemeente Winterswijk zien. Vanwege de onzekerheid van de financiële effecten voor onze gemeente hebben we deze in nu voorliggend FMP teruggedraaid naar het niveau van 2021.
    b. Ondanks landelijke discussie over het afschaffen van de opschalingskorting, hebben we deze gehandhaafd in voorliggend perspectief.
    c. Accressen Septembercirculaire 2020 en Decembercirculaire 2020 zijn verwerkt; de Meicirculaire 2021 verwerken we in de Begroting 2022.
    d. We doen de aanname dat herijking van beschermd wonen geen financieel effect heeft.
    e. We hebben de richtlijn voor compensatie jeugdzorg gehandhaafd cf. uitgangspunten van de provincie bij de Begroting 2021. We hebben niet geanticipeerd op verdere extra inkomsten of compensatie van gestegen kosten voor jeugdzorg.
    f. Abonnementstarief WMO: huidige regelgeving gecontinueerd.
    g. De ontwikkeling van uitgaven Jeugdzorg en WMO zoals we die zien vanuit 2020 hebben we doorgetrokken naar de komende jaren. Met de effecten van de nieuwe regionale inkoop hebben we rekening gehouden.

4. Conform het raadsbesluit bij de Kadernota 2019 om maximaal € 10 miljoen aan de Algemene Reserve te onttrekken ter dekking van incidentele begrotingstekorten 2020-2023, hebben we deze in voorliggend FMP als volgt ingezet:
   2020 € 7.159.000 cf. Jaarstukken 2020
   2021 € 2.116.514
   2022 € 725.486
5. We hebben geen loon- en prijsstijgingen verwerkt. We doen de aanname dat we hiervoor worden gecompenseerd in de meicirculaire/algemene uitkering.
6. We hebben geen stijgingen van bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen verwerkt. We doen de aanname dat we hiervoor worden gecompenseerd in de meicirculaire/algemene uitkering.
7. We gaan uit van invoering Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen op 1-1-2022 en hebben daarom een daling van bouwleges verwerkt.
8. Investeringsplannen (bijv. voor wegen) zijn voor 2025 nog niet geactualiseerd. Deze verwerken we in Begroting 2022, effecten op kapitaallasten dan pas zichtbaar.
9. Nog niet verwerkt in het FMP zijn de structurele effecten van de nieuwe nota waarderen en activeren.
10. Waar de structurele effecten van een aantal lopende onderzoeken nog niet bekend zijn, hebben we deze niet verwerkt in deze Kadernota.

Bijlage 2 Crisis-en herstelplan 2.0: sectoren, doelgroepen en problemen

Getroffen sectoren

- Horeca
- Detailhandel
- Cultuur
- Verenigingen
- Recreatie: deels getroffen
- Landbouw: enkele onderdelen getroffen, bijv. aardappelboeren

Getroffen doelgroepen

- Jongeren/scholieren en studenten
- Ouderen

Soorten problemen

- Eenzaamheid
- Verveling
- Gebrek aan perspectief
- Geldzorgen
- Psychologische problemen

Bijlage 2 Crisis- en herstelplan 2.0: oplossingen en mogelijke maatregelen

Oplossingen en maatregelen genoemd door I&O-research, in de raadsbijeenkomst[2] en door de samenleving, ambtenaren en college[3].

Economie en werk

Bedrijvigheid

- Verlichting heffingen en belastingen mogelijk doorzetten naar 2022;
- Parkeren en bereikbaarheid zijn belangrijk;
- Parkeernorm bijstellen om moeilijk in te vullen plekken op te vullen?
- Markt vergroten.

Ondernemen

- Detailhandel financieel steunen, lokale middenstand overeind houden;
- Gemeente moet samenwerken met ketenpartners (zoals ABH enz.) om aandacht te schenken aan problematiek ondernemers (financiële problemen, schuldeisers, psychische problemen);
- Blijf investeren in het winkelcentrum, zorg dat de Duitsers blijven komen;
- Mogelijkheid om reclame te maken behouden (invoering ja-ja sticker uitstellen);
- Reclamecampagne Winterswijk om de Duitsers en rest van het land weer naar Winterswijk te krijgen;
- Aan 100% Winterswijk is budget toegezegd om Winterswijk weer goed te promoten;
- Wonen is belangrijk, maar niet zozeer corona gerelateerd;
- Toerisme stimuleren;
- Ondernemers in bouwsector stimuleren bij duurzaam-inclusief denken. Bijv. masterclass voor ondernemers;
- Boeren: veel problemen, meer divers maken en verduurzamingsslag maken.

Werkgelegenheid

- We moeten de economie op gang helpen, dan komen de banen vanzelf;
- Recreatie: komt wel weer op gang als de regels het toelaten.

Innoveren

- Bonus op 100% Winterswijk cadeaubon vervolgen in najaar;
- 100% Winterswijk cadeaubon voor de inwoners in combinatie met een pilot waarbij (een deel van de) de ondernemingen in het winkelcentrum onder bepaalde omstandigheden weer open kunnen;
- 100% Winterswijk cadeaubon voor horeca met bonus;
- Behoud van jeugd door nieuwe concepten wonen, werken en vrije tijd;
- Energieopslag stimuleren;
- Pilotboerderij kringloop;
- Maak van non-profitdaken zonnedaken (dus denk aan scholen en andere non-profit instellingen);
- Inzetten op sociale woningbouw i.p.v. dure woningen;
- Meer durf bij huisvesting (Beatrixpark leegstaande kantoorpanden ombouwen, wooncontainers etc.).

[2] Verslag 2e Raadsbijeenkomst opbrengt Breakoutrooms

[3] Verzamelde ideeën uit samenleving ambtelijke organisatie en aangeleverd bij projectleider Crisis- en herstelplan 2.0

Sociaal Maatschappelijk

Opgroeien en leren

- Werken aan leerachterstanden;
- Associate degree-trajecten bij scholen (= praktijkgericht onderwijs aansluitend en verdiepend op MBO);
- Huiswerkbegeleiding en Zomerschool 2021 breed inzetten;
- Onderwijs: let op huisvesting als de 1,5 m samenleving voortduurt (sporthal/storm);
- Behoud van scholen in het buitengebied;
- Doe wat voor de jeugd op korte termijn;
- Capaciteit voor jeugd;
- Herstel en versterking van de verbindingen in de samenleving tussen kinderen en jongeren is en de gemeente is nodig. We voegen daarom structureel kinderwerk toe aan het jongerenwerk. Als gemeente krijgen we dan al op de basisschool zicht op de (toekomstige) doelgroep. Zo kunnen we jongeren die in de problemen raken of dreigen te raken sneller in beeld krijgen. Daarmee kunnen we preventief werken. Hier zijn uren voor nodig;
- Inzetten op jongeren in kwetsbare (verstoorde) thuissituaties;
- Ga de straat op: denk aan buurtvaders, buurtmoeders, ga met mensen praten. Leg zelf het eerste contact en probeer weer een vertrouwensband op te bouwen;
- Studenten die geen bijbaan hebben, werk laten verrichten bij de Gemeente Winterswijk;
- Jeugdzorg: versterken keten: uitbreiden Ondersteuningsteam en ook doorverwijzing. Goed kijken waar het knelt. Beter met ICT ondersteunen;
- Jongeren mee laten denken.

Werk en inkomen

- Duurzaamheid vraagt om vakmanschap: Nieuwe banen voor de energietransitie zijn nodig: omscholen en aansluiten bij maakindustrie;
- Steun volwassenen bij omscholing waar nodig. Geschikt voor nieuwe banen, help met kinderopvang, vervoer;
- Schuldhulpverlening; de gemeente neemt de schulden over en gaat met de cliënt oplossen (Zie Amsterdam);
- De gemeente moet aandacht houden voor inwoners aan de onderkant van de samenleving. Deze moeten niet vergeten worden en mogen niet de rekening van de ingezette corona-gelden (Rijk, gemeente) betalen.

Welbevinden

- Werken aan thema's als eenzaamheid, verveling;
- Gezondheid;
- Huisartsen betrekken om inzicht te krijgen in psychiatrische klachten;
- Verminder problemen zoals eenzaamheid en spanningen;
- Verbind mensen die eenzaam zijn met bel-acties (elkaar laten bellen op veilige manier);
- Buitenspeelplaatsen in de natuur voor jonge kinderen;
- Kansen voor duurzaamheid;
- Meer in wijken gaan zitten om mensen te helpen? Face-to-face;
- Hart4Winterswijk;
- Cultuurkwartier, cultuur is belangrijk voor welbevinden;
- Kijk hoe de toegang tot de psychische zorg beter kan;

- De Post ’s middags bereikbaar;
- Sociale component jeugd, sportkamp, zomerkamp;
- Senioren: ontmoetingscentra, contactpersonen in buurtschappen;
- Ook aandacht voor gemiddelde gezinnen;
- Onderwijs kan signalen thuissituatie oppakken.

Maatschappelijke dynamiek
- Goed faciliteren van de culturele sector ;
- Goed faciliteren van de sportverenigingen;
- Verenigingen steunen;
- Nieuwe leden tijdelijk gratis lid van sport of muziek o.d.;
- Sportpas voor gratis sporten/sport- en cultuurstrippenkaart;
- Evenementen (laten) organiseren en ondersteunen;
- Wuh inschakelen om verenigingen te helpen;
- Lagere tarieven accommodaties voor verenigingen;
- Goede fietspaden;
- Faciliteer initiatieven Scholtenbrugpark;
- Communicatie is erg belangrijk, overheid moet laten zien dat ze er zijn;
- Extra terrassen toestaan en laten staan voor evenementen;
- Denk aan uitgaan en ontmoeten;
- Culturele verenigingen hebben behoefte aan een horizon om naar toe te werken;
- Sociale structuren houden en versterken, sluit hierop aan. Breng partners bij elkaar;
- Schakel partijen als de seniorenraad in voor initiatieven, faciliteer ze en laat ze meedenken.

Enkele randvoorwaardelijke opmerkingen gemaakt zijn:
- Geef niet alles tegelijk uit, hou iets achter de hand, zorg voor flexibiliteit;
- Als we het weer ruimer hebben: schulden snel omlaag brengen;
- Ondernemers die het goed hebben gehad zouden solidair kunnen zijn met ondernemers die het minder goed hadden.

Bijlage 4 Crisis-en herstelplan 2.0: criteria

Doeltreffendheid: Welke doelen bereiken we met de maatregel?

Economisch herstel

- Bijdrage aan economisch herstel op lange termijn?
- Leidt het tot hogere zelfredzaamheid/wendbaarheid van ondernemers in de toekomst?
- Leidt het tot behoud van werkgelegenheid of tot het creëren van (nieuwe) werkgelegenheid.

Sociaal

- Geven we hier antwoorden op sociale problematiek zoals eenzaamheid en psychische nood?
- Leidt het tot maatschappelijk herstel?

Maatschappelijk

- Draagt het bij aan de veerkracht organisaties in de samenleving: heeft het nog nut? (levensvatbaar)
- In hoeverre bevordert het plan het herstel van het verenigingsleven.

Duurzaamheid

- Groen herstel/verduurzaming;
- Groen herstel in combinatie met normen zoals geen kinderarbeid e.d.;
- Bijdragen aan de transitie naar een duurzame leefomgeving.

Doelmatigheid: Bereiken we de doelen op een efficiënte en goedkope manier?

- Eigenaarschap/Samenwerken met anderen;
- Leidt het tot goedkopere oplossingen door cofinanciering;
- Zijn er andere partijen die helpen?
- Is er sprake van doelmatige regionale samenwerking?

Doelovereenstemming: Is er een relatie met bestaande ambities

- Draagt het bij aan de ambities van de raad en het college;
- Draagt het bij aan de toekomstvisie/coalitieakkoord;
- Draagt het bij aan andere bestaande gemeentelijke doelen?

Toetsen aan randvoorwaarden

- Is het een eenmalige of een structurele last?
- Mag het leiden tot (structureel?) nieuwe overheidstaken?
- Is het uitvoerbaar? Juridisch/organisatorisch etc.
- Is het goed te organiseren vanuit de gemeente?

Bijlage 5 Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke Projecten

Deze bijlage in de kadernota komt in de plaats van de Meerjaren Investeringsplanning Ruimtelijke projecten, afgekort als MIR, die de raad voorheen ieder jaar voor vaststelling is aangeboden.

De MIR is de actueel gehouden uitvoeringsparagraaf van de Structuurvisie Kom Winterswijk 2010-2020. De structuurvisie is 24 februari 2011 vastgesteld. Het is de laatste en dus de geldende structuurvisie voor de bebouwde kom van de kern Winterswijk. In de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie is een groot aantal projecten beschreven. In de MIR wordt de uitvoering van de uitvoeringsparagraaf gemonitord. Daarvoor zijn de projecten van de uitvoeringsparagraaf gerangschikt naar:

- Gerealiseerde projecten;
- Projecten in uitvoering;
- Nog te realiseren projecten;
- Niet te realiseren projecten.

De MIR werd meestal in september aangeboden aan de raad, een maand voor de begrotingsbehandeling. Dat werd gedaan om besluitvorming naar aanleiding van de MIR, indien nodig, mee te kunnen nemen in de begroting. In de huidige opzet van de P&C-cyclus is september geen handige maand om de MIR te behandelen. Plannen voor nieuw beleid worden aangedragen in de kadernota. Dat is dan ook de reden om de MIR op te nemen in de kadernota. Wij nemen de lijst van de nog te realiseren projecten uit de structuurvisie als een bijlage op in de kadernota. Indien de raad aanleiding ziet om projecten uit de MIR nu voorrang te verlenen of (vervroegd) uit te voeren dan kan dat worden meegenomen in de begroting.

We maken meteen van de gelegenheid gebruik om de MIR te vereenvoudigen. In deze bijlage nemen wij alleen nog de lijst van de nog te realiseren projecten op. De tabellen van de gerealiseerde projecten en van de projecten in uitvoering nemen we niet meer op. Hetzelfde geldt voor de uitgebreide toelichting over een aantal belangrijke projecten in uitvoering zoals de spoorzone en stedelijke herverkaveling. De Omgevingsvisie buitengebied (2019) is niet gekoppeld aan een investeringsprogramma. De MIR werd wel gebruikt om te rapporteren over de uitvoering van projecten zoals de vraagbundeling (ervenproject) en de gebiedsvisie Misterweg.
Over de voortgang en de resultaten van de projecten in uitvoering rapporteren we voortaan via de rapportages in de P&C-cyclus zoals de begroting, tussentijdse rapportages en het jaarverslag.

Project		Toelichting	Kostenverhaal Wro
Nr.	Omschrijving		
5.3.2	Herstructurerings-projecten in de wijken	Investeringen in de ruimtelijke structuur voor een meer gedifferentieerd woonmilieu, verhoging ruimtelijke kwaliteit en opheffen overlastsituaties	omliggende nieuwbouwprojecten, particuliere projecten en ontwikkelingen in de wijk
5.3.3	Transformatie omgeving Narcisstraat	Transformatie bedrijventerrein gelegen rondom de Narcisstraat.	omliggende nieuwbouwprojecten en particuliere projecten
5.3.4	Herontwikkeling Laan van Hilbelink	Revitalisering en/of functieverandering ouder bedrijventerrein omgeving Laan van Hilbelink	n.v.t.
5.3.5	Spoorzone deelgebied 2 ("stationspark")	Deelgebied noordzijde spoor tussen Misterweg en Dingstraat	n.v.t.

Project		Toelichting	Kostenverhaal Wro
Nr.	Omschrijving		
5.3.5	Spoorzone deelgebied 4 (Handelscentrum)	Deelgebied tussen Europalaan en de spoorwegovergangen Tuunterstraat en Misterstraat	n.v.t.
5.3.5	Spoorzone deelgebied 6 (omgeving Europark)		n.v.t.
5.5.1	Verlengen Dingstraat	Met NS Stations BV is overeengekomen dat de gemeente de grond voor het verlengen van de Dingstraat moet teruggeven aan de NS wanneer de verbinding niet voor 2025 is aangelegd. In het Coalitieakkoord 2019-2022 is aangegeven dat wordt onderzocht of in de huidige bestuursperiode kan worden gestart met de realisatie. Het college heeft besloten om vooralsnog af te zien van de doortrekking van de Dingstraat door middel van een tunnel. Het college wil onderzoeken of en in welke mate andere maatregelen, al dan niet in combinatie met elkaar, wel een verbetering ten opzichte van de huidige situatie oplevert die de bijbehorende investering rechtvaardigt. Die investering wordt voor de alternatieve maatregelen als geheel voorlopig geraamd op € 4mln. Het nadere onderzoek zal ook een preciezere onderbouwing van de benodigde investering op moeten leveren. De bruto-kosten van het doortrekken van de Dingstraat worden begroot op circa € 9 tot € 25 miljoen en zijn onder andere afhankelijk van welke aanvullende maatregelen nodig zijn. Zie ook project 5.5.4.	projecten stedelijke as Dingstraat, Driemarklocatie Zonnebrink, omliggende nieuwbouwprojecten, herontwikkeling Laan van Hilbelink, herontwikkeling Narcisstraat, herontwikkeling Spoorzone; toerekening kosten via woningequivalenten.
5.5.4	Afwaarderen functie doorgaande radialen zonder ontsluitingsfunctie	Betreft de afwaardering van de Wooldseweg en de Kottenseweg na het verlengen van de Dingstraat. Wordt meegenomen in de nu gaande zijnde beoordeling van alternatieven voor doortrekking van de Dingstraat, project 5.5.1.	particuliere projecten
5.5.3	Verbeteren Rondweg Zuid	Beperken aantal directe aansluitingen op de Rondweg Zuid. Aanleg Parallelweg. Verbetering beeldkwaliteit. Indicatie kosten circa € 2 miljoen.	projecten herontwikkeling bedrijven Rondweg-Zuid, nieuwbouwprojecten in de omgeving, particuliere projecten
5.5.5	Verbeteren aansluiting Beatrixpark op Rondweg-West	Uitvoering is nog niet aan de orde. De provincie neemt een besluit over de uitvoering nadat duidelijk is geworden wat het effect is van de nieuwe ontsluiting van Arrisveld op de Groenloseweg. Indicatie kosten circa € 1 miljoen.	n.v.t.

Project		Toelichting	Kostenverhaal Wro
Nr.	Omschrijving		
5.5.6	Opwaarderen Bataafseweg: aanleg rotonde kruising Vredenseweg - Bataafseweg	De aanleg van een rotonde in de Vredenseweg is actueel nu de grondeigenaren initiatief hebben genomen om de nieuwe woonwijk De Rikker verder te ontwikkelen en af te ronden. Of de aanleg van de rotonde in de Vredenseweg daarvoor noodzakelijk is en of de provincie bereid is mee te werken aan de rotonden is nog niet bekend. Indicatie kosten circa € 0,7 miljoen.	projecten: Rikker fase 5 en 6, particuliere projecten, bedrijventerrein Gaxel: kostenverhaal op basis van verkeersbewegingen.
5.5.7	Aanleg nieuwe fietspaden: - Fietsroute omgeving Laan van Hilbelink - Fietsroute Kobstederstraat		Laan van Hilbelink - herontwikkeling Laan van Hilbelink; Kobstederstraat - Rikker fase 5 en 6; kostentoerekening op basis van verkeerscirculatieplan.
5.5.8	Veilige oversteken - Groenloseweg	In de Groenloseweg kan een oversteek voor fietsers worden gemaakt ter hoogte van het hertenkamp. Bij het aanbrengen van een plateau zal de weg moeten “uitbuigen”. Dat maakt het een kostbare maatregel. De Groenloseweg en de Vredenseweg bieden verder fysiek weinig tot geen ruimte op plekken waar maatregelen eventueel wenselijk zouden zijn.	n.v.t.
5.5.9	Realiseren centrale parkeervoorzieningen: Dingstraat		nader te concretiseren commerciële projecten of voorzieningen nabij de parkeerplaatsen.
5.7.1	Inrichten Whemerbeek	Uitvoering via deelprojecten daar waar de gelegenheid zich voordoet. Op deze wijze zijn al een aantal deelprojecten gerealiseerd. Indicatie kosten: circa € 0,5 miljoen per project.	omliggende projecten; toerekening kosten via woningequivalenten. particuliere projecten, herontwikkeling Laan van Hilbelink, stedelijke as Dingstraat.
5.7.2	Groene inpassing bedrijventerreinen Zuid en Misterweg	Inschatting kosten circa € 0,5 miljoen.	eventuele projecten waarmee een relatie aantoonbaar is op basis van woningequivalenten.
5.7.3	Verbetering groenstructuur		particuliere projecten.
5.7.6	Kwaliteitsimpuls Markt	In het coalitieakkoord “Winterswijk Wint!” zijn de ambities uitgesproken om in samenwerking met belanghebbenden een nieuwe centrumvisie voor Winterswijk en een integraal plan voor een kwaliteitsimpuls van de Markt te maken.	n.v.t.